

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष २, अंक २७]

मंगळवार, जुलै ५, २०१६/आषाढ १४, शके १९३८

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ३७

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १५.—महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम,	पृष्ठे
१९६३ यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश	१-३

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ जुलै २०१६.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. XV OF 2016.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA AGRICULTURAL
PRODUCE MARKETING (DEVELOPMENT AND REGULATION)
ACT, 1963.

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १५.

महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ यात आणखी
सुधारणा करण्यासाठी अध्यादेश.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही ;

१९६४ चा आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांकरिता, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व
महा. २०. विनियमन) अधिनियम, १९६३, यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही
करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ;

(१)

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करित आहेत :—

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) (सुधारणा) अध्यादेश, २०१६, असे म्हणावे.

(२) तो, तात्काळ अमलात येईल.

सन १९६४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम २ च्या सुधारणा. २. महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ (यात यापुढे ज्याचा १९६४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम २ मधील, पोट-कलम (१) मध्ये,—

(क) खंड (फ-१अ) नंतर, पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येईल :—

“ (फ-१ब) “ई-पणन” याचा अर्थ, आनुषंगिक कार्यासह कृषि उत्पन्नाचे इलेक्ट्रॉनिक प्रणालीद्वारे पणन, असा आहे ;”;

(ख) खंड (ह) मध्ये, “या अधिनियमाच्या” या मजकुरानंतर, “कलम ५ खालील” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

सन १९६४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम ६ च्या सुधारणा. ३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ६ मध्ये, पोट-कलम (२) नंतर, पुढील पोट-कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

“ (२अ) या अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, कोणत्याही व्यक्तीस, कलम ५ अन्वये स्थापन केलेल्या बाजाराबाहेर, अनुसूचीतील बाब (सात) फळे, (आठ) भाजीपाला यांखालील सर्व नोंदीत, आणि बाब (दहा) व्यंजने, मसाल्याचे व इतर पदार्थ यांखालील नोंदी (२), (३), (४) आणि (५) यात विनिर्दिष्ट केलेल्या कृषि उत्पन्नाचे पणन करण्यासाठी, कलम ५ड मध्ये तरतूद केली असेल त्याखेरीज, कोणत्याही लायसनची किंवा परवानगीची आवश्यकता भासणार नाही, आणि अशा पणनाचे बाजार समितीकडून विनियमन केले जाणार नाही.”.

सन १९६४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम ३१ च्या सुधारणा. ४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ३१ मध्ये,—

(क) पोट-कलम (१) मधील, तिसऱ्या परंतुकाऐवजी, पुढील परंतुक दाखल करण्यात येईल :—

“ परंतु तसेच, ज्या कृषि उत्पन्नाच्या संबंधात इतर कोणत्याही बाजार समितीने, खाजगी बाजार, शेतकरी-ग्राहक बाजार, विशेष वस्तूंचा बाजार किंवा राज्यातील थेट पणन अंतर्गत या कलमाखालील फी या अगोदरच बसविलेली असेल आणि ती वसूल केलेली असेल अशा कृषि उत्पन्नाच्या संबंधात, किंवा कोणत्याही बाजार क्षेत्रात कोणतीही यंत्रसामग्री किंवा कामगार यांच्या मदतीविना चालविण्यात येणाऱ्या उद्योगामध्ये गुंतलेल्या व्यक्तींनी खरेदी केलेल्या घोषित कृषि उत्पन्नाच्या संबंधात, कोणत्याही बाजार क्षेत्रात अशी कोणतीही फी बसविता येणार नाही आणि ती वसूल करण्यात येणार नाही.”;

(ख) पोट-कलम (२) मध्ये, “अडत्यानी” या मजकुराऐवजी, “खरेदीदारांकडून अडत्यानी” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

निवेदन.

बाजार क्षेत्रातील शेतीच्या व इतर विवक्षित उत्पन्नाच्या पणनाचा, आणि त्यासाठी राज्यात स्थापन केलेल्या बाजारांचा तसेच, खाजगी बाजारांचा व शेतकरी-ग्राहक बाजारांचा विकास व विनियमन करणे, अशा बाजारांच्या संबंधात स्थापन करावयाच्या किंवा बाजारांशी संबंधित असलेल्या प्रयोजनासाठी कार्य करणाऱ्या बाजार समित्यांना अधिकार प्रदान करणे, आणि बाजार समितीच्या प्रयोजनासाठी बाजार निधी स्थापन करणे आणि पूर्वोक्त बाबींशी संबंधित असलेल्या प्रयोजनांसाठी तरतूद करणे, यांसाठी महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ (सन १९६४ चा महा. २०) अधिनियमित केला आहे.

२. महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विनियमन) (सुधारणा) अधिनियम, २००५ (२००५ चा महा. ४८) याद्वारे उक्त अधिनियमात सुधारणा करण्यात आली आहे, त्याद्वारे शेतकऱ्यांकरिता त्यांचे कृषि उत्पन्न विकण्यासाठी विभिन्न पर्यायी बाजारांचे विकल्प निर्माण करण्यात आले आहेत. २००५ च्या उक्त सुधारणा अधिनियमाद्वारे, उक्त अधिनियमात खाजगी बाजार, शेतकरी-ग्राहक बाजार, विशेष वस्तूंचा बाजार स्थापन करण्याच्या, थेट पणन आणि कंत्राटी शेती कराराबद्दलच्या तरतुदी समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत. या विभिन्न पर्यायी पणन व्यवस्थेअंतर्गत होणारे व्यवहार हे केवळ संबंधित बाजार समित्यांसाठी अधिसूचित केलेल्या बाजार क्षेत्रांतर्गतच होतात.

३. शेतकरी आणि ग्राहक यांच्या सौदा शक्तीची जास्तीत जास्त सुनिश्चिती व्हावी, आणि निकोप स्पर्धा वाढीस लागावी, जेणेकरून शेतकऱ्यांना त्यांच्या उत्पन्नासाठी रास्त किंमत मिळणे शक्य होईल, म्हणून, महाराष्ट्र शासनास, उक्त अधिनियमात विवक्षित सुधारणा करणे इष्ट वाटते. प्रस्तावित सुधारणांची ठळक वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत :-

(एक) कृषि उत्पन्नाचे ई-पणन करण्याची तरतूद समाविष्ट केल्याने, त्याद्वारे ऑनलाईन बाजार (virtual markets) स्थापन करण्याची मुभा मिळेल, ज्यातून खर्च कमीत कमी होईल आणि शेतकऱ्यांना त्यांच्या उत्पन्नाची वाजवी किंमत मिळेल.

(दोन) फळे व भाजीपाल्याच्या व्यापाराचे उदारीकरण करण्यासाठी आणि कलम ५ अन्वये स्थापन केलेल्या बाजाराबाहेर होणाऱ्या कायदेशीर व्यवहारांना परवानगी देण्यासाठी सुधारणा प्रस्तावित करण्यात येत आहेत. या प्रस्तावित सुधारणांमुळे केवळ बाजारांतर्गत होणाऱ्या फळांचे आणि भाजीपाल्याच्या पणनाचे विनियमन हे, संबंधित बाजार समितीकडून केले जाईल. बाजाराकडून देण्यात येणाऱ्या संरक्षणाबरोबरच शेतकऱ्यांना आणखी जास्तीत जास्त स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी पर्यायी पणन मार्गाची तरतूद करणे हा, त्या सुधारणांचा हेतू आहे.

(तीन) कृषि उत्पन्नाची मुक्त आवक होण्यासाठी आणि त्या कृषि उत्पन्नाचा व्यापार सुरळीत चालण्यासाठी, महाराष्ट्र राज्यात एका ठिकाणीच फी बसविण्याची तरतूद समाविष्ट करण्यात येत आहे.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ (१९६४ चा महा. २०) यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे ; आणि, म्हणून, हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,
दिनांक ५ जुलै २०१६.

चे. विद्यासागर राव,
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सुनील पोरवाल,

शासनाचे अपर मुख्य सचिव.